

Nr 187.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 13, 14 och 19 i förordningen den 15 november 1907 om frihamn och förordning om ändrad lydelse av §§ 13, 15 och 19 i förordningen den 20 december 1912 om frilager; given Stockholms slott den 14 april 1916.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

a) förordning om ändrad lydelse av §§ 13, 14 och 19 i förordningen den 15 november 1907 om frihamn och

b) förordning om ändrad lydelse av §§ 13, 15 och 19 i förordningen den 20 december 1912 om frilager.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevägen.

GUSTAF.

Axel Vennersten.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av §§ 13, 14 och 19 i förordningen om frihamn den 15 november 1907.

Härigenom förordnas som följer:

§ 13.

1. Inom frihamn må byggnad, magasinrum eller upplagsplats ej upplåtas åt annan än den, som är berättigad att här i riket idka handel eller annat näringsyrke och blivit av generaltullstyrelsen såsom innehavare av upplåtelsen i fråga godkänd.

Ansökning om sådant godkännande skall av upplåtaren ingivas till generaltullstyrelsen och vara åtföljd av:

a) avskrift av den mellan upplåtaren och den föreslagne innehavaren, under förutsättning att godkännande erhålles, upprättade upplåtelsehandling;

b) bevis, att den föreslagne innehavaren, efter vad ovan sägs, är behörig att vinna godkännandet.

Före ärendets avgörande skall generaltullstyrelsen över ansökningen inhämta yttrande av vederbörande tullmyndighet ävensom av handelskammare eller, efter omständigheterna, annan sammanslutning av representanter för handeln eller industrien eller ock av vederbörande kommunala myndigheter.

Om förnyelse av upplåtelse åt innehavare skall anmälan göras hos tullförvaltningen, som har att därom till generaltullstyrelsen insända underrättelse jämte eget yttrande, huruvida något må vara att mot förnyelsen erinra.

2. Vad i mom. 1 stadgats skall icke utgöra hinder för tillfällig uppläggning av för lagring inom frihamn icke avsett gods, vilket inkommer eller utgår med fartyg, som anlöper frihamnen. Närmare bestämmelser rörande sådan tillfällig uppläggning av gods meddelas av

Konungen i samband med de i § 8 omnämnda bestämmelser om godstrafiken till eller från frihamnen.

3. Den, åt vilken upplåtes byggnad, magasinrum- eller upplagsplats inom frihamn, vare skyldig att underkasta sig de närmare bestämmelser, som må kunna vid upplåtelsen eller sedermera av Konungen meddelas till förekommande av försäljning, utställande eller utbredande av varor, som enligt § 14 icke må äga rum inom frihamnen.

4. För rättighet att inom frihamn idka industriell verksamhet fordras särskilt tillstånd av Konungen; skolande i ansökning om tillstånd till utövande av sådan verksamhet uppgift lämnas om arten av den verksamhet, sökanden avser att inom frihamnen idka. Dylikt tillstånd må ej avse vare sig boktryckerirörelse eller annan verksamhet, som i följd av gynnsammare produktionsvillkor är ägnad att å den inhemska marknaden avsevärt skada inom riket annorstädes än i frihamn eller å frilager driven enahanda verksamhet, ej heller verksamhet av beskaffenhet att kunna medföra fara eller olägenhet för anstalten eller där intagna varor.

§ 14.

Inom frihamn må ej idkas detaljförsäljning av därstädes befintliga varor; dock må efter särskilt tillstånd av Konungen försäljning av proviantartiklar och andra skeppsförnödenheter äga rum under de villkor, som av Konungen föreskrivas.

Ej heller må inom frihamn varor utställas eller eljest öppet utbredas.

§ 19.

1. Förtullning av gods, som införes från frihamn, skall ske efter de taxor och författningar, som äro gällande, då införseln äger rum.

2. Varor, beträffande vilka i tulltaxan stadgas, att avdrag i vikten ej skall göras för askar, fodral, omslag, kartor m. m., må icke från frihamn uttagas för uppläggning å nederlag, med mindre de äro emballerade på sådant sätt, som eljest vid införsel av enahanda varor är brukligt. Ej heller må dylika varor, med mindre emballeringen är på nämnda sätt verkställd, från frihamn uttagas för att efter förtullning införas i landet, så framt de icke äro vid förtullning från frihamn underkastade särskild förhöjd tullavgift.

3. Vara, som upplagts inom frihamn, må icke, med mindre uppläggningsen är tillfällig, som i § 13 mom. 2 sägs, därifrån uttagas för införsel i landet av annan än sådan näringsidkare, som driver handel med eller eljest i sin rörelse använder varor av samma eller liknande slag.

Förslag

til

förordning om ändrad lydelse av §§ 13, 15 och 19 i förordningen om
frilager den 20 december 1912.

Härigenom förordnas som följer:

§ 13.

1. Inom frilager må byggnad, magasinsrum eller upplagsplats ej upplåtas åt annan än den, som är berättigad att här i riket idka handel eller annat näringsyrke och blivit av generaltullstyrelsen godkänd såsom frilagershavare.

Ansökning om sådant godkännande skall av upplåtaren ingivas till generaltullstyrelsen och vara åtföljd av:

a) avskrift av den mellan upplåtaren och den föreslagne frilagershavaren, under förutsättning att godkännande erhålles, upprättade upplåtelsehandling; och

b) bevis, att den föreslagne frilagershavaren, efter vad ovan sägs, är behörig att vinna godkännandet.

Före ärendets avgörande skall generaltullstyrelsen över ansökningen inhämta yttrande av vederbörande tullmyndighet ävensom av handelskammare eller, efter omständigheterna, annan sammanslutning av representer för handeln eller industrien eller ock av vederbörande kommunala myndigheter.

Om förnyelse av upplåtelse åt frilagershavare skall anmälan göras hos tullförvaltningen, som har att därom till generaltullstyrelsen insända underrättelse jämte eget yttrande, huruvida något må vara att mot förnyelsen erinra.

2. Frilagershavare vare skyldig att underkasta sig de närmare bestämmelser i fråga om nyttjande av åt honom upplåten byggnad, magasinsrum eller upplagsplats, som må kunna vid upplåtelsen eller sedermera av Konungen meddelas till förekommande av försäljning, utställande eller utbredande av varor, som enligt § 15 icke må äga rum inom frilagret.

§ 15.

Inom frilager må ej idkas detaljförsäljning av därstädes befintliga varor, och må ej heller varor där utställas eller eljest öppet utbredas.

§ 19.

1. Gods kan från frilager uttagas:

för utförsel till utrikes ort eller sjövägen till svensk frihamn å annan ort;

för försändning sjövägen eller landvägen till annan stad, där tullkammare under tullförvaltares överinseende finnes;

för utförsel landvägen till frihamn i samma ort;

för överslyttning till annat frilager eller för uppläggning å nederlag å samma ort; samt

efter förtullning eller till fri disposition.

2. Förtullning av gods, som uttages från frilager, skall ske efter de taxor och författningar, som äro gällande, då uttagningen äger rum.

3. Varor, beträffande vilka i tulltaxan stadgas, att avdrag i vikten ej skall göras för askar, fodral, omslag, kartor m. m., må icke från frilager uttagas för uppläggning å nederlag, med mindre de äro emballerade på sådant sätt, som eljest vid införsel av enahanda varor är brukligt. Ej heller må dylika varor, med mindre emballeringen är på nämnda sätt verkställd, från frilager uttagas för att efter förtullning införas i landet, så framt de icke äro vid förtullning från frilager underkastade särskild förhöjd tullavgift.

4. Från frilager må vara icke uttagas för införsel i landet av annan än sådan näringsidkare, som driver handel med eller eljest i sin rörelse använder varor av samma eller liknande slag.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 april
1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
friherre BECK-FRIIS,
• STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

*Frågans
behandling
vid 1907 års
riksdag.*

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Vennersten anförde:
»I proposition den 21 mars 1907 föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till förordning om frihamn och förordning om frilager. I skrivelse den 24 maj 1907 meddelade riksdagen, att riksdagen antagit en förordning om frihamn, men ansett, att frilager icke borde för det dåvarande inrättas. Den sålunda antagna frihamnsförordningen innehåller i sin § 14 följande stadgande: »Inom frihamn må ej idkas detaljförsäljning av därstädes befintliga varor; dock må efter särskilt tillstånd av Konungen försäljning av proviantartiklar och andra skeppsförnödenheter äga rum under de villkor, som av Konungen föreskrivas.» Vidare stadgas i § 19 mom. 3 (motsvarande § 20 mom. 4 i Kungl. Maj:ts förslag): »Införsel från frihamn av gods i sådana kvantiteter och under sådana omständigheter i övrigt, att bestämmelsen i § 14 uppenbarligen komme att därigenom kringgås, må icke medgivas.» Slut-

ligen innehåller samma förordnings § 21 den bestämmelse, att »den, som inom frihamn idkar sådan försäljning, som i § 14 är förbjuden, — — — straffes, där ej förbrytelsen är enligt allmän lag eller särskild författning med högre straff belagd, med böter från och med ett hundra till och med ett tusen kronor; och skall det gods, varmed sådan olovlig befattning tagits, vara förverkat.»

I en vid samma riksdag av herr Sten Nordström väckt motion hade med avseende å ovan omnämnda § 14 och § 20 mom. 4 i Kungl. Maj:ts förslag anförts:

»Dessa stadganden avse tydligen att hindra, att till förfång för den inhemska marknaden handel i mindre omfattning, s. k. detaljhandel, får äga rum från det inom frihamnen upplagda varulagret. Ett förhinderande av en dylik handel är uppenbarligen av nöden, men det synes tvivelaktigt, om därvidlag de av Kungl. Maj:t föreslagna bestämmelserna äro till fyllest. Det finnes nämligen varken i gällande lagar och författningar intagen eller eljest fastställd någon fullt tillförlitlig definition på vad som skall med detaljhandel avses. Omfattningen av detta begrepp är också mycket svävande. Det synes därför icke lämpligt att stadga förbud helt allmänt mot detaljhandel, utan torde det vara riktigare att intaga bestämmelser om de minimikvantiteter, som få från frihamn införas.

Med hänsyn till det inhemska näringslivets krav bör emellertid ej samma kvantitet fastställas för alla slags varor. Beträffande spannmål torde, då de av 1894 års kommitté åberopade skäl att förbjuda upplagging på frilager av nämnda vara synas äga full tillämplighet åtminstone i fråga om införsel av mindre partier, minimikvantiteten böra sättas till ett rätt högt belopp eller minst 50,000 kilogram. Vidkommande åter s. k. kolonialvaror kan utan olägenhet tillåtas införsel i mycket små partier, såsom 50 kilogram per gång. Rörande slutligen alla övriga varor torde beloppet icke böra sättas lägre än till 500 kilogram, särskilt med hänsyn därtill, att vid bestämmande av nu gällande tullsatser de förändrade förhållanden i fråga om tullskyddets effektivitet, som införande av frihamnsinstitutionen medför, icke tagits med i beräkningen.»

På grund av vad sålunda anförts hemställde motionären att riksdagen måtte besluta sådan ändring i det framlagda förslaget till förordning om frihamn, att från frihamn införsel icke finge äga rum av gods i mindre kvantiteter än beträffande spannmål, omalen eller malen, alla slag, 50,000 kilogram, beträffande s. k. kolonialvaror 50 kilogram och rörande andra varor 500 kilogram, allt av varje varuslag.

I riksdagens ovannämnda skrivelse den 24 maj 1907 uttalades med hänsyn till frågan om detaljförsäljning följande:

»Avsikten med de av Eders Kungl. Maj:t föreslagna bestämmelserna är, såsom jämväl i en inom riksdagen i ämnet väckt motion erinras, att förekomma så kallad detaljhandel eller handel i mindre omfattning med varor, upplagda inom frihamn. Att dylika bestämmelser införas i författningen synes ock vara av behovet påkallat, men det kan med allt skäl ifrågasättas, huruvida vad Eders Kungl. Maj:t i sådant avseende föreslagit är till fyllest. Ty varken i denna författning eller i gällande lagstiftning finnes någon allmän föreskrift om, vad som bör förstås med detaljhandel. Och de föreslagna bestämmelserna synas riksdagen så mycket mer betänkliga, som tillämpningen av desamma ju skulle komma att överlämnas åt vederbörande tulltjänsteman, vilken alltså hade att för varje särskilt fall avgöra vad som vore det ena eller det andra.

Till undanröjande av de antydda olägenheterna har i motionen föreslagits fastställandet av vissa minimikvantiteter och inom riksdagens bevillningsutskott har framkastats tanken på att vad beträffar andra varor än spannmål uti förevarande avseende fastslå ett visst tullbelopp.

Vare sig nu den ena eller den andra av dessa utvägar skulle komma att anlitas, torde det dock få anses uppenbart, att i frågans nuvarande läge varje fastställande av visst kvantum eller visst tullbelopp skulle komma att fotas på alltför osäkra grunder. Härav torde framgå, att frågan om vilka åtgärder i detta hänseende böra vidtagas bör föregås av en närmare utredning av hithörande förhållanden, med iakttagande därvid, bland annat, att särskilda bestämmelser erfordras rörande spannmål; och då ifrågavarande spörsmål synas vara av stor betydelse, lär med visshet kunna förutsättas, att utredning och förslag i ämnet komma att till riksdagen avgivas. Riksdagen får alltså anhålla, att Eders Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag rörande den minsta kvantitet dels av spannmål, dels ock av andra varor, som får på en gång från frihamn införas.»

Med anledning av detta riksdagens uttalande uppdrog Kungl. Maj:t den 15 november 1907 åt kommerskollegium att utarbета förslag i berörda avseende. Sedan Smålands och Blekinge handelskammare hos Kungl. Maj:t gjort framställning, att frågan om införande av frilagersinstitutionen i enlighet med de grunder, som angåvos i den till 1907 års riksdag avlåtna propositionen i ämnet, måtte ånyo upptagas, anbefallde Kungl. Maj:t kollegium att vid utarbetande av ovan omförmälda förslag jämväl taga under överbäggande, i vad mån särskilda föreskrifter i ämnet kunde vara erforderliga beträffande frilager.

Frågan om införande av frilagersinstitutionen i Sverige blev av Kungl. Maj:t ånyo upptagen under år 1912, i det att Kungl. Maj:t i en den 22 mars sistnämnda år till riksdagen avlåten proposition föreslog riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till, bland annat, förordning om frilager.

*Frågas
behandling
vid 1912 års
riksdag.*

I detta förslag funnos upptagna bestämmelser till förhindrande av detaljhandel motsvarande de stadganden i frihamnsförordningen, för vilka tidigare redogjorts. Sålunda innehöll § 15 den föreskrift att inom frilager ej må idkas detaljförsäljning av därstädes befintliga varor. § 19 mom. 4 hade följande lydelse: »Uttagning från frilager av gods i sådana kvantiteter och under sådana omständigheter i övrigt, att bestämmelsen i § 15 uppenbarligen komme att därigenom kringgå, må icke medgivas.» Slutligen innehöll § 20 straffbestämmelser identiska med de i frihamnsförordningens § 21 lämnade.

Med avseende på den åt kommerskollegium uppdragna utredningen angående detaljhandelsförbudets genomförande anfördes i det vid sistnämnda proposition fogade statsrådsprotokollet, att denna utredning, som enligt vad från kollegium inhämtats, erbjöde avsevärda svårigheter, ännu icke blivit slutförd och att denna fråga till följd därav icke kunde bli förelagd 1912 års riksdag. Detta förhållande syntes dock icke kunna utgöra hinder för att frilagersfrågan upptoges till förnyad behandling.

I en vid 1912 års riksdag av herr Andersson i Grimbo väckt motion uttalades, att, då de för det inhemska affärslivet viktiga bestämmelserna angående förhindrande av detaljhandel icke kunde upptagas till riksdagens avgörande i sammanhang med frilagersfrågan i övrigt, det förefölle lämpligt, att intill dess stadgande träffats om vad med detaljförsäljning förstås, ingen uttagning från frilager finge äga rum av tullpliktigt gods för överförande till den inhemska marknaden, och föreslogs en i överensstämmelse härmed avfattad förändring i § 19 av Kungl. Maj:ts förslag till förordning om frilager.

I skrivelse den 28 maj 1912 meddelade emellertid riksdagen, att riksdagen antagit det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till förordning om frilager, med tvenne mindre ändringar, vilka icke berörde de i sammanhang med detaljhandelsförbudet stående frågor, samt yttrade med avseende å dessa sistnämnda:

»Riksdagen finner visserligen, att det varit önskvärt, att de av 1907 års riksdag begärda bestämmelserna kunnat föreläggas riksdagen till behandling samtidigt med förevarande proposition; men då, enligt vad departementschefen till nyssnämnda statsrådsprotokoll upplyst, arbetet med avfattande av sådana bestämmelser pågår, har riksdagen icke ansett den

omständigheten, att förslag härutinnan icke nu kunnat framläggas, böra föranleda den i nämnda motion ifrågasatta ändringen i föreliggande proposition. Då riksdagen sålunda icke tvekat att trots nu berörda förhållande bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag, har riksdagen emellertid ansett sig böra samtidigt hos Eders Kungl. Maj:t anhålla, att redan till nästkommande års riksdag förslag i ämnet måtte av Eders Kungl. Maj:t avlätas.»

I överensstämmelse härmed anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte för nästkommande års riksdag framlägga förslag rörande den minsta kvantitet dels av spannmål, dels ock av andra varor, som finge på en gång införas från frihamn eller frilager, eller ock till bestämmelser, som eljest möjliggjorde att förbudet mot detaljhandel inom frihamn och frilager kunde på ett betryggande sätt genomföras.

Sedan åt kommerskollegium genom remiss uppdragits att avgiva utlåtande rörande den av riksdagen sålunda ifrågasatta utredningen, anförde kollegium i underdånig skrivelse, att kollegium under ärendets handläggning kommit till den övertygelsen, det en fullt tillfredsställande utredning, med stöd varav ett för svenska förhållanden avpassat förslag till bestämmelser av ifrågavarande slag kunde erhållas, icke låte sig verkställas utan stöd av praktiskt ekonomisk eller kommersiell sakkunskap, över vilken kollegium ej förfogade, och anhöll kollegium på denna grund om bemyndigande att för verkställandet av den av riksdagen begärda utredningen samt avgivandet av därav föranledda förslag såsom biträden tillkalla tre sakkunniga personer.

Det begärda bemyndigandet lämnades kollegium genom Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1912.

Kollegium har därefter, med underdånig skrivelse den 26 februari 1913, inkommit med den begärda utredningen.

*Kommers-
kollegium
den 26 feb-
ruari 1913.*

Härvid har kollegium till en början erinrat om det tidigare erhållna uppdraget samt överlämnat i anledning av detta infordrade yttranden av Stockholms handelskammare, handelskammaren i Göteborg, Skånes handels-, industri- och sjöfartskammare, Svenska kvarnindustriidkareförbundet samt Södra Älvsborgs läns industri- och handelskammare. Härjämte har kollegium, förutom åtskilliga andra till ämbetsverket inkomna framställningar och handlingar i ärendet, överlämnat de yttranden, som avgivits av de med stöd av ovan omnämnda nådiga bemyndigande av kollegium tillkallade sakkunniga. Beträffande sakkunnigutredningen har kollegium anført följande:

»Efter det Eders Kungl. Maj:t den 29 juni 1912 funnit gott lämna kollegium det begärda bemyndigandet, uppdrog kollegium den 23 därpå-

följande juli åt grosshandlaren John Josephson, verkställande direktören i Sveriges industriförbund kaptenen Erland Nordlund och kammarskrivaren i tullverket Karl Gustaf Wetterlund att såsom sakkunnige biträda kollegium vid handläggningen av förevarande ärende.

De sakkunnige påbörjade omedelbart sitt arbete, vilket därefter pågick till omkring mitten av november månad 1912. Under arbetets fortgång visade det sig emellertid, att så djupgående principiella skiljaktigheter förefunnos mellan å ena sidan Josephsons och å den andra Nordlunds och Wetterlunds uppfattning i fråga om det sätt, varpå genomförandet av förbudet mot detaljhandel från frihamn och frilager borde betryggas, att något enhälligt förslag till bestämmelser i ämnet icke kunde från de tre sakkunnige erhållas. Följaktligen avgåvo Nordlund och Wetterlund den 18 november 1912 ett gemensamt betänkande, innehållande bland annat ett efter gällande tulltaxa uppställt detaljerat förslag till de minsta kvantiteter av de under olika tulltaxerubriker hänförliga varor, som skulle få på en gång från frihamn eller frilager införas. Endast beträffande ett mindre antal rubriker i tulltaxan förmålde Nordlund och Wetterlund sig vara av olika mening med hänsyn till den i förevarande avseende lämpligaste kvantitetsgränsen. Josephson däremot framlade i ett särskilt den 16 november 1912 avgivet yttrade sin ståndpunkt i frågan samt förklarade sig på närmare angivna grunder icke kunna ansluta sig till ett förslag, som upptog tanken på en kvantitetsbegränsning av införseln från frihamn och frilager».

För egen del har kollegium därefter anfört:

»I den s. k. frilager- och frihamnskommitténs den 22 juni 1895 avgivna betänkande, vilket i allt väsentligt ligger till grund såväl för den av 1907 års riksdag antagna förordningen om frihamn som för den av 1912 års riksdag godkända förordningen om frilager, var förbudet mot detaljhandel inom frilager och frihamn icke förbundet med några särskilda bestämmelser till betryggande av dess genomförande, och någon tanke på behövligheten av sådana bestämmelser synes icke heller hava yppats inom kommittén. Först under ärendets behandling vid 1907 års riksdag bragtes frågan härom på tal, och den anhållan om förslag i ämnet, som gjordes i detta års riksdagsskrivelse, föranledde det nådiga uppdraget till kollegium av den 15 november 1907.

Under det att i den nådiga propositionen i ämnet till 1907 års riksdag såsom motivering för det föreslagna förbudet mot detaljhandel anföres, att »den föreslagna formuleringen avser att inom frihamn med visst undantag förhindra all *minuthandel eller försäljning till konsumenter*, medan däremot *försäljning i parti, d. v. s. till återförsäljare*, därstädes bör

vara tillåten», uttalas i nyss nämnda riksdagsskrivelse, att avsikten med de av Kungl. Maj:t i denna del föreslagna bestämmelserna vore att förekomma »så kallad detaljhandel eller handel i mindre omfattning». Det torde vara med utgångspunkt dels från det i Kungl. Maj:ts förslag ingående stadgandet, att införsel av gods »i sådana kvantiteter och under sådana omständigheter i öfrigt», att förbudet mot detaljhandel »uppenbarligen» komme att därigenom kringgås, icke må medgivas, dels ock från den av herr S. Nordström vid riksdagen väckta motion i frågan, som riksdagen kommit till den nyss citerade definitionen på detaljhandel — någon avsikt att skilja mellan minut- och detaljhandel har givetvis icke förelegat — och denna definition synes i sin ordning utgöra förutsättningen för den avfattning riksdagens framställning om utredning och förslag i ämnet erhöi, då riksdagen, med bortseende från andra till äventyrs befintliga möjligheter för uppdragande av gränsen mellan detaljhandel och partihandel, anhåller om förslag rörande den minsta kvantitet dels av spannmål dels ock av andra varor, som finge på en gång från frihamn införas.

Den i 1912 års riksdagsskrivelse gjorda framställningen skiljer sig så till vida från den av 1907, att orden »eller ock till bestämmelser, som eljest möjliggöra, att förbudet mot detaljhandel inom frihamn* och frilager kan på ett betryggande sätt genomföras» blivit tillagda. Även om tanken på fastställande av minimikvantiteter även här satts i främsta rummet, har kollegium dock ansett den avfattning sistnämnda riksdagsskrivelse erhållit böra föranleda kollegium att ej inskränka sig till att blott avlämna ett förslag baserat å kvantitetsprincipen eller annan därmed besläktad grund, utan att jämväl till prövning upptaga frågan om lämpligheten av kvantitetsbestämmelser över huvud samt om de andra vägar, som kunna tänkas leda till det avsedda målet.

Den första förutsättningen för att härvidlag kunna komma till någon klarhet är givetvis att uppställa en så vitt möjligt exakt definition å begreppet detalj- eller minuthandel, om vars rätta innebörd, enligt vad ovan antytts, olika uppfattningar gjorts gällande.

Det torde då kunna sägas bäst stå i överensstämmelse med såväl den vetenskapliga som den i det praktiska livet använda terminologien att såsom avgörande för frågan, huruvida en given handelstransaktion är att hänföra till detalj- (minut) eller parti(gross)handel, betrakta den ifrågavarande transaktionens ekonomiska karaktär, med andra ord, dess uppgift i distributionsprocessen. Detaljhandel bliver då allenast den handel, som avser att bringa den färdiga varan direkt till konsumenten, vare sig från producent, förädlare eller sista mellanhand. All annan handel, vare sig från producent till förädlare eller mellanhand eller från en tidi-

gare till en senare mellanhand, är partihandel. Huruvida transaktionen omfattar en större eller mindre kvantitet av varan blir en omständighet av sekundär betydelse, även om det måste ligga i sakens natur, att detaljhandeln i regel kommer att röra sig med mindre kvantiteter. Härtill kommer, att en på storleken av de försålda varumängderna baserad metod för skiljande av detalj- och partihandel är ägnad att giva allt mera otillförlitliga resultat, allt efter som specialiseringen i produktionen på olika områden och i olika avseenden växer och till följd härav de kvantiteter av varje enskild vara, som bliva föremål för omsättning mellan producenter och återförsäljare eller återförsäljare inbördes, i många fall hava tendens att minskas.

Därest man godkänner den uppfattning av det centrala i begreppet detaljhandel, som ovan gjorts gällande, synes det böra bliva en given följd härav, att man i första hand söker anknyta de bestämmelser till betryggande av förbudets genomförande, som anses erforderliga, till begreppets kärna, handelstransaktionernas ekonomiska funktion. Först om det skulle visa sig, att man på denna väg icke kan komma till ett praktiskt användbart resultat, bör det kunna ifrågakomma att basera den ifrågasatta lagstiftningen på den omständighet, att detaljhandeln i allmänhet rör sig med mindre varumängder än partihandeln. Nödgas man tillgripa denna utväg, måste man emellertid hava klart för sig, att detsamma icke kan förväntas leda till fullt tillförlitliga resultat, redan därför att den utgår från förutsättningar, om vilkas riktighet i varje särskilt fall det icke är möjligt att äga visshet. Detta blir av betydelse, då det gäller att mot varandra väga fördelarna och olägenheterna av kvantitetsbestämmelser.

Förutom en klar uppfattning om detaljhandels natur är det uppenbarligen av nöden att äga visshet om det egentliga ändamålet med det i de antagna författningarna givna förbudet mot densamma, d. v. s. om vilka intressen man med förbudet avsett att skydda. I frilagers- och frihamnskommitténs betänkande lämnas härom ingen närmare upplysning, än att genom det föreslagna förbudet den faran skulle kunna förebyggas, att å frilagren skulle hållas provlager av dylika varor (manufakturvaror), vilka där kunde i detalj avyttras. I saknad av uttalanden i motsatt riktning lär man emellertid få antaga, att det intresse kommittén tänkt sig, att förbudet skulle skydda, var den *lojala inhemska detalj(minut)handeln*, vilken tydligen skulle komma att lida genom ett förfaringssätt sådant som det av kommittén omförmälda. Icke heller under ärendets behandling vid 1907 års riksdag framkommo några uttalanden, som tyda på en annan avsikt med förbudet. I herr S. Nordströms ovanförmälda, vid nämnda riksdag väckta motion talas endast om skydd för »den inhemska markna-

den», »det inhemska näringslivets krav» o. s. v. Först i det yttrande, som Södra Älvsborgs läns industri- och handelskammare, på sätt ovan anförts, avgav till kommerskollegium den 11 decemher 1908 (varuti kammaren åberopar en tidigare skrivelse till bevillningsutskottet vid 1907 års riksdag) gjordes nya synpunkter gällande vid bedömandet av frågan. Kammaren hänvisade nämligen på det förhållande, att den svenska industrien dittills jämte skyddet av den tullavgift, som drabbar den utländska varan, haft den förmånen framför den senare, att i Sverige tillverkade varor varit för handeln lättare tillgängliga än motsvarande utländska. Denna förmån skulle genom anläggandet av frihamnar i avsevärd grad gå förlorad, vilket tydligen innebure en betydande minskning av vårt lands konkurrensförmåga. De stora utländska handelshusen och den utländska industrien skulle kunna nästan kostnads- och riskfritt på svenskt område deponera fullständiga lager av sina varor, vilka de genom sina agenter därifrån skulle komma att distribuera till den mindre handeln. Frihamnsinstitutionen skulle sålunda enligt kammarens uppfattning kunna i vissa avseenden bli till skada såväl för den inhemska industrien, som för handeln å andra platser än där frihamnar komme att anläggas; allt under förutsättning, att icke effektiva lagbestämmelser gäves beträffande handeln med sådana varor, som äro föremål för tillverkning inom landet. Särskilt ansåge kammaren faran vara stor för den svenska textilindustrin. För att förebygga de befarade olägenheterna hade kammaren tänkt sig en föreskrift, att varor för att få importeras från frihamn i mycket små kvantiteter skulle angivas till förtullning inom en jämförelsevis kort tid — förslagsvis 30 dagar — efter det att fartyget, varmed varorna anlänt, inkommit till frihamnen. Efter förloppet av denna tid åter skulle för införseln gälla vissa minimikvantiteter, vilka icke för något varuslag skulle understiga 50 kilogram.

I detta yttrande har alltså hävdats den uppfattningen, att hänsyn till industriens intressen borde bli medbestämmande vid utarbetandet av de närmare bestämmelserna till detaljhandelsförbudets genomförande.

Under förhandlingarna i ännu vid 1912 års riksdag har också denna uppfattning på flera håll bestämt uttalats. Sålunda anfördes av herr Lyckholm i hans reservation vid bevillningsutskottets betänkande n:o 29 beträffande hithörande frågor, att »förbudet mot detaljhandel och de närmare bestämmelserna rörande detta förbud utan tvivel utgöra det verksammaste skydd, som den svenska industrien äger gent emot de vådor, som frilagersinstitutionen otvetydigt medför etc.» Under debatten i första kammaren yttrade herr K. G. Karlsson: »Ytterligare en punkt i det kungliga förslaget, som jämte sin huvuduppgift att tillgodose den svenska detaljhandels krav, skulle vara ägnad att skydda den svenska produktionen, är den

bestämmelse i § 15 — — — som lyder så: Inom frilager må ej idkas detaljförsäljning av därstädes befintliga varor.»

Vad beträffar de av kollegium anlitade sakkunniga, hava herrar Nordlund och Wetterlund i sitt gemensamma yttrande anført, att de kommit till den slutsatsen, att riksdagen med förbudet mot detaljförsäljning från frihamn och frilager åsyftat att bereda skydd för den lojala minut-handeln och även för den inhemska tillverkningen, samt att den önskan förelegat, att härför vinna effektiva bestämmelser utan att i större mån än vad som blir oundgängligt inskränka importhandelns frihet.

Herr Josephson har däremot i sitt yttrande givit uttryck åt den uppfattning, att det för den svenska industrien behövlige skyddet gent emot den utländska konkurrensen bör sökas i tullsatserna och icke i bestämmelser, som inskränka på användningen av sådana institutioner som frihamn och frilager, vilka över huvud taget icke i realiteten komma att medföra skadliga verkningar för den inhemska industrien.

Slutligen hava i flertalet av de ovan omnämnda, efter sakkunnigutredningens avslutande till kollegium inkomna framställningarna, av vilka de flesta härröra från industriidkare, enkannerligen inom textilindustrien, uttalats uppfattningar i huvudsak överensstämmande med den som Södra Älvsborgs läns industri- och handelskammare i sitt härovan relaterade yttrande gjort gällande, och i överensstämmelse därmed har framställts det kravet, att vid utarbetande av det förslag till kvantitetsbestämmelser, varmed kollegium vore sysselsatt, hänsyn måtte tagas till respektive industriers behov.

Av vad nu anförts torde det vara berättigat att draga den slutsatsen, att hänsynen till industriens krav icke ursprungligen, åtminstone icke medvetet eller erkänt, varit medverkande vid detaljhandelsförbudets upptagande i här ifrågavarande lagstiftning, i det att, på sätt i ovan citerade uttalande av herr K. G. Karlsson antydes, den nytta förbudet kan äga för industrien varit att anse som en effekt av mera tillfällig och sekundär natur. Först senare hava yrkanden framställts på ett utarbetande av de närmare bestämmelserna under direkt hänsynstagande till de industriella intressena.

Den närmare frågan bliver då, huruvida och i vilken utsträckning det ur allmänna synpunkter kan anses billigt och lämpligt att den inhemska industriens intressen i förevarande fall böra i särskild mån vinna avseende utöver vad som skett genom gällande tullagstiftning.

I så gott som samtliga de länder, där de inhemska näringarna genom tullar i större eller mindre utsträckning äro skyddade för utländsk konkurrens har man förr eller senare konstaterat, att ett fullt konsekvent genomfört och i sin tillämpning undantagslöst protektionistiskt system kan

medföra betänkliga konsekvenser, till och med för de näringar man avsett att skydda. Man har därför nödgats i olika avseenden medgiva undantag, befrielser, lindringar, allt efter den speciella karaktären av varje stats näringsliv. Sålunda har man genom avslutande av tarifftraktater med främmande makter beviljat nedsättningar i vissa av de bestående tullsatserna för att därigenom köpa motsvarande förmåner av den andra kontrahenten. Man har medgivit tullrestitutioner av olika beskaffenhet och med olika ändamål, och man har lämnat kredit på tull, beviljat nederlagsrätt eller givit tillstånd till anläggande av frihamnar eller frilager. Det kännetecknande för sistnämnda båda slag av institutioner är, att vissa områden av en stat betraktas såsom liggande utanför tullgränsen, så att gällande tullförfattningar icke tillämpas vid införsel till dessa områden, under det att vid införseln därifrån till landet i övrigt vanliga tullavgifter skola erläggas. Någon befrielse från eller nedsättning i tullen å en över frihamn eller frilager införd utländsk vara förekommer alltså icke. En lagstiftning, som för att skydda den inhemska industriens intressen begränsade och inskränkte rätten att införa varor till tullinlandet från frihamn och frilager, skulle principiellt vara likvärdig med en åtgärd, varigenom man i samma syfte avsiktligt försämrade kommunikationerna från utlandet, och vad särskilt angår de föreslagna bestämmelserna om minimikvantiteter, skulle dessas innebörd närmast kunna jämföras med ett förbud mot att upprätthålla förbindelse mellan Sverige och ett visst främmande land oftare än exempelvis en gång i månaden, ty också en sådan bestämmelse skulle föranleda, att vederbörande importörer måste på en gång förse sig med ett större lager av den utländska varan, än de egentligen behöfde. Långt ifrån att fullfölja sådana syften, söker man emellertid i den moderna trafikpolitiken åstadkomma allt tätare och snabbare förbindelser mellan länderna.

Nu kan häremot visserligen invändas, att, då frihamn och frilager hava karaktär av särskilda undantagsförmåner betingade av hänsyn till en viss näring, nämligen den stora handeln, det kan vara berättigat att vid fastställande av de närmare reglerna för deras användning göra inskränkningar, som i och för sig icke vore behöriga. Frånsett den omständigheten, att frihamn och frilager ju ingalunda äro avsedda att gagna allenast den stora handeln, utan rätt använda böra kunna bliva av stor nytta både för industrien och minuthandeln, anser emellertid kollegium att det icke vore förenligt med tillbörlig konsekvens i lagstiftningen, att nu i form av närmare bestämmelser mot detaljhandel införa stadganden, vilka skulle, på sätt från handelshåll uttryckligen framhåfts, i väsentlig mån verka till hinder vid användande av de nya institutionerna och möjligen över huvud taget omintetgöra planerna på anläggning av frihamnar.

Huru övertygad man än må vara om nödvändigheten att genom statens ingripande skydda de inhemska näringarna för övermäktig utländsk konkurrens, torde man väl dock få erkänna, att de restriktiva åtgärder, som härför tillgripas, böra begränsas till det verkligen nödvändiga och att man i varje fall icke utan tvingande skäl bör övergå till nya kategorier av sådana. Kollegium håller före, att så länge det icke ådagalagts, att tulltaxans bestämmelser, eventuellt efter behövliga höjningar i tullsatserna, äro oförmögna att äfven efter införande av frihamnar och frilager skänka de inhemska näringarna det skydd, varpå de kunna göra anspråk, bör man icke för detta ändamål tillgripa nya till sin beskaffenhet konstlade och till sina verkningar tvivelaktiga åtgärder.

Ett särskilt stöd för sin uppfattning i denna del finner kollegium i det förhållande, att 1907 års riksdag, när den förkastade det då föreliggande förslaget angående frilager med den uttryckliga motiveringen, att då gällande tullsatser icke vore avpassade för den omständighet, att den utländska konkurrensen så att säga flyttas in på livet, visade sig bestämt hylla den meningen, att just tullskyddet är den verkliga garantien mot de olägenheter, som särskilt frilager kunna tänkas medföra för de inhemska näringarna.

Ännu en omständighet med hänsyn till industriens ställning till frågan torde förtjäna att framhållas. Det är alldeles uppenbart, att man i Sverige på senare tiden medvetet och bestämt inriktar sig på export i större omfattning, och det har redan visat sig, att den svenska industrien har stora förutsättningar att kunna tränga igenom på både närmare och fjärrare marknader. För exportens utvidgande hava stora ansträngningar gjorts under nyaste tid, både från statens och enskildes sida, och Sverige har på några år genom egna direkta fartygslinjer satt sig i förbindelse med ett flertal avlägsna marknader. Inrättandet av frihamnar har städse förväntats bliva till gagn även för exportens främjande, om icke annat så indirekt genom de stora fördelar de i tekniskt avseende i regel särdeles väl utrustade frihamnarna erbjuda som utgångspunkter för de transoceanska fartygslinjerna, vilkas betydelse för exportens befordrande ju är oomstridd. Men just därför är det ur industriens egen synpunkt önskvärt att icke genom besvärande bestämmelser försvåra tillkomsten av dessa institutioner.

Förutom de skäl av principiell natur, för vilka ovan redogjorts och på grund av vilka kollegium ställer sig synnerligen tveksam såväl i allmänhet mot ett genomförande eller rättare utvidgande av detaljhandelsförbudet medelst kvantitetsbestämmelser, som ock särskilt mot att dessa bestämmelser uppgöras med hänsyn till olika industriers förmenta intressen, tillkomma åtskilliga praktiska skäl, som peka i samma riktning. Med av-

seende å dessa kan kollegium i huvudsak hänvisa till vad som anförts i de av kollegium infordrade och år 1908 avgivna yttrandena av Stockholms handelskammare, handelskammaren i Göteborg samt Skånes handels-, industri- och sjöfartskammare samt i ovan omförmälda framställningar av herr Karl Granberg samt av herrar Fredr. Grönwall m. fl. ävensom i herr Josephsons yttrande.

I främsta rummet är härvid att beakta den omständigheten, att, såsom utförligen omnämnes i herrar Nordlunds och Wetterlunds yttrande, för motsvarande anstalter i främmande länder någon begränsning nedåt av de kvantiteter, som få införas till tullinlandet, icke förekommer. Det enda undantaget utgör Belgien, så till vida att i reglementena för vissa av de i detta land förefintliga »entrepôts publics», (frilager till allmänt bruk), nämligen de i städerna Antwerpen, Bryssel och Verviers inrättade, kvantitetsbestämmelser äro meddelade. Härvid är emellertid att märka, att åtminstone för de två sistnämnda bestämmelserna endast gälla ett fåtal uppräknade varugrupper. Endast för Antwerpens frilager synas de avse varor i allmänhet, men då avståndet mellan Bryssel och Antwerpen blott utgör mellan 4 och 5 svenska mil, framgår redan härav att dessa bestämmelser knappast kunna vara avsedda att tjäna samma syften, för vilka man tänkt sig att de svenska stadgandena skulle användas. Dessutom skola enligt reglementenas ordalydelse kvantitetsreglerna tillämpas, då varorna uttagas »pour la consommation». Detta uttryck synes närmast hänvisa på att de belgiska kvantitetsbestämmelserna skulle vara att jämföras med de för Hamburgs frihamn givna föreskrifter. I gällande »Zoll-sicherungsordnung» för Hamburgs frihamn, är nämligen föreskrivet, att såsom detaljhandel, vilken är förbjuden för »hyresgästerna» (lagerinnehavarna) i frihamnen, skall anses försäljning eller utlämnande av varor av alla slag i mängder på mindre än 50 kg. brutto eller av mindre än 36 liter spiritiosa, dock att denna begränsning icke gäller, då varor av »hyresgästen» sändas ut ur frihamnen eller för förtullning angivas hos tullmyndighet på platsen.

Det förhållande att med hänsyn till trafiken från Hamburgs frihamn följaktligen saknas bestämmelser om minsta kvantiteter, synes kollegium givetvis vara av synnerlig betydelse för bedömande av frågan om sådana bestämmelsers behövlighet. Även om det kan sägas, att den tyska industrien tack vare sin kapitalstyrka och sin stora inhemska avsättning är bättre och säkrare ställd i förhållande till utländsk konkurrens än den svenska, så bör ju med hänsyn till minuthandelns intressen förhållandet vara tämligen enahanda i de båda länderna. Den tyska minuthandeln har emellertid rätt sig utan andra föreskrifter än de ovan anförda, och

man torde kunna utgå ifrån att den härvid insett att just den själv kan draga stor nytta av en frihamn och att den därvid har allt intresse av att icke vara bunden av besvärande stadganden av olika slag.

Av allra största betydelse för svenska förhållanden blir emellertid den ofta framhållna omständigheten, att från den för stora delar av Sverige närbelägna frihamnen i Köpenhamn varor när som helst kunna till Sverige införas i huru små partier som helst, något som måste vara ägnat att i väsentlig mån förtaga verkan av eventuella svenska kvantitetsföreskrifter. Ävenså kunna huru små varukvantiteter som helst för jämförelsevis ringa avgift införas till landet med postpaket, en trafik, som också redan begagnas i mycket stor utsträckning.

Men icke endast ett dylikt mera indirekt kringgående av eventuella kvantitetsföreskrifter måste förväntas ifrågakomma, utan ock ett kringgående i direkt form därigenom att vederbörande agenter för utländska firmor, vilkas verksamhet man vill försöka stävja, hopsamla så många order, att de fylla den föreskrivna minimikvantiteten och därefter angiva partiet till införsel.

Praktiskt sett kommer det därför enligt kollegii förmenande alltid att ställa sig så, att huru omsorgsfullt man än avväger införselkvantiteterna för olika varor, komma dessa ändock att antingen bli så pass små, att föreskrifterna lätt kunna kringgåas på nyss angivet sätt, eller ock så stora, att de väsentligt inkräkta på den rörelsefrihet de inhemska affärsmännen behöva och skäligen kunna påfordra för att kunna tillgodogöra sig de nya institutionerna.

Kollegium måste därför i allo ansluta sig till den uppfattning i ämnet, som under debatten i Första kammaren vid 1907 års riksdag uttalades av dåvarande statsrådet och chefen för finansdepartementet, i det han anförde, hurusom begreppet detaljhandel, om än ej i lagen bestämt, vore så mycket klarare för allmänheten och för tjänstemännen, enär det betydde handel för konsumtion och partihandel handel för återförsäljare, och hurusom det vore lättare att på det sättet avgöra, huruvida en vara importerats i den ena eller andra avsikten, än att avgöra huruvida en viss kvantitet av någon vara vore avsedd för parti- eller detaljförsäljning.

Då kollegium alltså av både principiella skäl och praktiska hänsyn icke kan tillstyrka Eders Kungl. Maj:t att för riksdagen framlägga ett förslag till bestämmelser, avsedda att betrygga genomförandet av förbudet mot detaljhandel i frihamn och frilager, grundat på principen om minimikvantiteter för därifrån till tullinlandet införd vara, utan håller före, att man åtminstone för närvarande bör inskränka sig till i huvudsak att

komplettera gällande lagstiftning i ämnet med stadganden i samma riktning som det av herrar Nordlund och Wetterlund i deras yttrande under a) föreslagna, har kollegium icke förbisett, att sådana stadganden icke lämna absoluta garantier mot att missbruk kunna förekomma. Frånsett att enligt vad nyss anförts icke heller kvantitetsbestämmelser torde skänka sådana garantier, anser kollegium emellertid, att de uttalade farhågorna för en maskerad detaljhandel icke hava en så fast grund vare sig i sakens natur eller i erfarenheter från andra håll, att man icke i varje fall tillsvidare kan låta bero vid stadganden av den av kollegium angivna beskaffenhet. De som hysa nämnda farhågor synas kollegium allt för mycket hava underskattat möjligheten att utöva en verksam kontroll på innehavare av lager i frihamn och frilager, liksom de tagit allt för liten hänsyn till de med hållande av lagerlokaler och transport av varor fram och åter från utlandet förenade kostnader. Det har anförts, att det vore synnerligen olämpligt att uppskjuta med fastställandet av detaljerade bestämmelser för att vinna erfarenheter, emedan på sådant sätt skulle kunna uppammas en handel, t. ex. en efterkravsaffär, som sedan möjligen måste förbjudas till skada och kanske ruin för sin utövare. Denna synpunkt är visserligen vid näringslagstiftning i allmänhet synnerligen berättigad, men torde i förevarande fall icke behöva tillmätas någon vidare betydelse. Det är nämligen icke fråga om att först tillåta och sedan förbjuda en sak, utan detaljhandel från frihamn och frilager är och skall alltjämt vara förbjuden, och den som anordnar sin affärsrörelse med kringgående av en i gällande författning given föreskrift, får och bör stå sin egen risk.

Skulle det därför i framtiden komma att visa sig, att de befarade olägenheterna, särskilt för vissa industriers vidkommande, bliva en verklighet, måste man taga upp frågan om ytterligare lagstiftningsåtgärder. Man bör därvid enligt kollegii förmenande i främsta rummet tänka på att här som eljest, då det gäller att skydda inhemska näringars intressen, använda de medel ett höjande av gällande tullsatser erbjuder. Först om denna utväg av en eller annan anledning icke kan begagnas, bör det ifrågakomma, att med hänsyn till vissa noggrant begränsade slag av industrialster, med avseende å vilkas införsel från frihamn eller frilager påtagligen missbruk ägt rum, fastställa minimikvantiteter. Vilken av dessa metoder man än väljer vinnes den fördelen att utan skadliga inskränkningar i hela institutionernas verksamhet kunna råda bot för sådana olägenheter, som *faktiskt* visat sig.

I såväl 1907 som 1912 års riksdags skrivelser i förevarande ämne har den begärda utredningen särskilt angivits böra omfatta behovet av

bestämmelser om minimikvantiteter med hänsyn till införsel av spannmål. Herrar Nordlund och Wetterlund hava i överensstämmelse härmed i sitt yttrande utförligt behandlat ifrågavarande varugrupp. De hava emellertid med ledning av statistiken över spannmålsinförseln från Danmark kommit till det resultat, att det synes mycket osannolikt, att några stora rubbningar i spannmålshandeln skulle behöva befaras av inrättande av frihamn eller frilager. Kollegium delar denna uppfattning och kan över huvud icke finna några skäl varför kvantitetsföreskrifter skulle vara i högre grad erforderliga för spannmål än för andra varor. Med hänsyn till det sätt, varpå spannmålshandeln är organiserad och de mängder, varmed den i allmänhet rör sig, torde emellertid dylika föreskrifter kunna antagas här medföra mindre skadliga verkningar ur den fria samfärdsels synpunkt än eljest. Om det därför av anledningar, vilka kollegium måhända icke är fullt kompetent att bedöma, skulle befinnas nödvändigt att här stadga inskränkningar av ifrågavarande art, torde de av herrar Nordlund och Wetterlund i sådant avseende föreslagna kvantiteter vara för ändamålet väl avvägda.

Kollegium har också tagit under övervägande den av herrar Nordlund och Wetterlund framkastade tanken på att giva olika föreskrifter för frihamn och frilager, men i likhet med dessa herrar funnit sig icke kunna tillstyrka ett förslag i sådan riktning. Visserligen har man för frilagernas vidkommande lättare att utöva en personlig kontroll över lagerinnehavarnes verksamhet och på detta sätt stävja eventuella missbruk, enär jämlikt § 13 i frilagersförordningen inom frilager byggnad, magasinrum eller upplagsplats ej må upplätas åt annan, än den, som är berättigad att här i riket idka handel eller annat näringsyrke och blivit av generaltullstyrelsen godkänd såsom frilagershavare. Då motsvarande bestämmelser saknas för frihamnar — de hava, på sätt i ovan omförmälda kommittébetänkande å sid. 107 anføres, icke ansetts förenliga med de friare former, som erfordras för rörelsen i frihamnar — skulle det kunna ifrågasättas, om icke stadganden angående minimikvantiteter här vore jämförelsevis mera berättigade. Kollegium anser dock av skäl, för vilka tidigare redogjorts, att man i varje fall för närvarande icke heller för frihamnarnes vidkommande bör välja denna väg. Det synes icke osannolikt att, innan planerna på anläggning av frihamnar leda till resultat, tillfälle vunnits att av tidigare fullbordade frilagersanläggningar förvärva praktisk erfarenhet i hithörande frågor.

Skulle Eders Kungl. Maj:t icke finna de av kollegium ovan anförda skäl tillräckligt avgörande utan anse sig böra förelägga riksdagen ett för-

slag, upptagande minimikvantiteter för införsel från frihamn och frilager, vill kollegium beträffande det av herrar Nordlund och Wetterlund i sådant avseende avgivna förslag uttala, dels att kollegium icke varit eller utan ytterligare väsentlig tidsutdräkt skulle kunna bli i stånd att därå utöva någon ingående kritik, dels att kollegium därför icke heller anser sig kunna förorda deras förslag i större eller mindre omfattning, men gärna vitsordar, att detsamma tillkommit efter noggrann utredning och under medverkan av fackrepresentanter för olika områden av näringslivet.

Innan kollegium övergår till att närmare angiva sin ståndpunkt med hänsyn till de lämpligaste bestämmelserna till förhållande av den maskerade detaljhandeln, anser sig kollegium böra upptaga till behandling frågan om lämpligheten av ytterligare stadganden mot öppen detaljhandel, d. v. s. privatkonsumenters inköp inom frihamnar och frilager. Kollegium håller visserligen före, att en dylik trafik lätteligen bör redan med stöd av nu gällande bestämmelser förhindras tack vare den ömsesidiga kontrollen lagerinnehavarna emellan samt tullpersonalens övervakning. Vad särskilt frilagerna angår ligger det i sakens natur, att själva deras yttre anordning, belägenhet inom resp. städer m. m. i sin mån komma att trygga detaljhandelsförbudets efterlevnad. Det måste också förutsättas, att generaltullstyrelsen kommer att använda den befogenhet styrelsen jämlikt frilagersförordningen äger i fråga om fastställande av reglemente för frilager och meddelande av tillstånd till deras öppnande till att lämna de detaljföreskrifter, som i varje särskilt fall kunna finnas erforderliga för ifrågasvarande ändamål. Beträffande frihamn åter äger Eders Kungl. Maj:t jämlikt §§ 5 och 8 i frihamnsförordningen bestämma särskilda villkor och förbehåll för åtnjutandet av tillståndet att inrätta frihamn ävensom fastställa reglemente för frihamnen. Om det exempelvis, till förekommande av missbruk, skulle finnas lämpligt att stadga inskränkningar i rätten att vinna tillträde till frihamn eller frilager, skulle ett dylikt stadgande lämpligen böra få sin plats i vederbörande reglemente. För närvarande anser sig kollegium i detta avseende icke böra föreslå annat tillägg till detaljhandelsförbudet i de båda förordningarna, än att allt utställande och öppet utbredande av de inom frihamnar resp. frilager befintliga varor skall vara förbjudet. En dylik bestämmelse, vartill motstycke lär förefinnas utomlands, synes väl stämma överens med de båda institutionernas karaktär och icke vara ägnad att medföra olägenheter för deras behöriga användning.

Innebörden av det under a) i herrar Nordlunds och Wetterlunds betänkande upptagna förslag till bestämmelser, till vilket förslag kollegium såsom ovan angivits i huvudsak ansluter sig, är att förhindra det varor

från frihamnar och frilager utlämnas till personer, vilka icke i egenskap av återförsäljare eller förädlare böra vara berättigade att mottaga dem. Själva grundsatsen bör enligt kollegiets förmenande komma till uttryck redan i resp. förordningar, och lämpligaste platsen synes härför vara § 19 i båda förordningarna, vars sista stycke (3. i frihamnsförordningen och 4. i frilagersförordningen) torde kunna utbytas mot en föreskrift av angivet innehåll. Däremot torde stadgandet om den försäkran, som varuägaren i förevarande avseende bör teckna å angivningsinlagan, hava sin rätta plats, vad angår frilager, i den nådiga kungörelse med bestämmelser angående varors intagning å samt uttagning från frilager, vartill generaltullstyrelsen uppgjort och med underdånigt utlåtande den 5 december 1912 till Eders Kungl. Maj:t avgivit förslag, samt, vad angår frihamn, i de närmare bestämmelser i fråga om fartygs- och godstrafiken till och från frihamn, som Eders Kungl. Maj:t jämlikt frihamnsförordningen § 8 kan komma att utfärda. Då kollegium erfarit, att det förslag till sistnämnda bestämmelser generaltullstyrelsen tidigare avlämnat, kommer att till följd av 1912 års riksdags beslut tarva vissa ändringar, har kollegium vad angår frihamn icke ansett sig böra formulera något förslag i nu angivna hänseende, utan lär det i tillämpliga delar böra bliva lika lydande med det i bifogade förslag för frilager ifrågasatta stadgande.

I senast omförmälda närmare bestämmelser i fråga om fartygs- och godstrafiken till och från frihamn torde ock böra ingå stadganden motsvarande de av herrar Nordlund och Wetterlund under b)—d) upptagna, vilka avse att undanröja de olägenheter ett förbud mot utlämnande av varor från frihamn till annan än återförsäljare och förädlare skulle kunna innebära för trafiken med sådana varor, som icke uppläggas i utan endast transitera frihamn. Av nyss angivna skäl och då ifrågavarande stadganden äro av huvudsakligen tullteknisk natur, har kollegium, som i huvudsak ansluter sig till desamma, icke ansett sig böra i denna del avlämna något formulerat förslag.

Därest man emellertid, på nu antytt sätt i stor utsträckning stödjer sig på av resp. lagerinnehavare avgivna försäkringar och sålunda tillämpar samma principer som kommit till synes i nådiga förordningen den 13 december 1912 angående tullrestitution i vissa fall vid återutförsel av utländsk vara, synes det kollegium vara ett önskemål att i den mån sig göra låter tillse, att endast fullt redbara och pålitliga personer komma i åtnjutande av de förmåner, om vilka här är fråga. Såsom ovan framhållits, är för lagerinnehavare inom frilager föreskrivet, att de skola vara berättigade att här i riket idka handel eller annat näringsyrke samt av generaltullstyrelsen godkända. Även om det icke anses lämpligt att, såsom

skett i fråga om rätten till tullrestitution, uttryckligen stadga, att vederbörande skall vara känd som synnerligen redbar och solid — något som väl icke vore otänkbart — torde man i varje fall lämpligen kunna medtaga den ävenledes i fråga om restitutionsrätt givna föreskriften, att generaltullstyrelsen före ärendets avgörande skall inhämta yttrande av tullmyndighet och representation för handeln, vartill här torde böra fogas för industrien. Även detta stadgande bör enligt kollegii förmenande inflyta i själva frilagersförordningen.

Beträffande frihamn äro såsom nämnt icke några särskilda fordringar föreskrivna för rätt att hålla lager. Kollegium har icke heller velat, i strid med vad frilagers- och frihamnskommittén anfört, föreslå en utvidgning till frihamnar av de i detta hänseende gällande bestämmelser för frilager, men anser sig dock böra uttala, att en sådan åtgärd synes kollegium mindre betänkelig än exempelvis ett fastställande av minimikvantiteter för införseln från frihamn till tullinlandet.

Slutligen vill kollegium icke underlåta att omnämna, att ett ytterligare medel att förhindra det slag av missbruk av frihamns- och frilagersinstitutionerna, som skulle bestå i att utländska firmor hölle lager av sina överskottsvaror för försäljning till Sverige samt sedan återutförde till sitt eget land, vad som här icke funnit avsättning, skulle kunna vinnas genom ett stadgande, att återutförsel av vara från frihamn eller frilager icke må äga rum till produktions- eller inköpslandet, alltså en bestämmelse i samma riktning som den i nådiga kungörelsen den 13 december 1912 intagna för vissa av de varuslag, för vilka rätt till restitution av erlagd tull må åtnjutas. Ett sådant stadgande torde visserligen icke äga något motstycke för frihamnar eller frilager utomlands och kan måhända även synas mindre överensstämmande med dessa institutioners karaktär, varför kollegium icke ansett sig böra i detta avseende avgiva något positivt förslag. Kollegium vill dock framhålla, att ett dylikt stadgande torde vara ägnat att undanröja de från industrihåll uttalade farhågor, samtidigt som det, för såvitt kollegium kan avgöra, icke synes böra framkalla olägenheter för den lojala handeln.»

De av kommerskollegium utarbetade författningsförslagen torde i en gemensam bilaga (Bil. 1.) få fogas till detta protokoll. Såsom bilaga (Bil. 2.) torde jämväl få inflyta det av kommerskollegium åberopade, av de sakkunnigas flertal avgivna förslaget till »bestämmelser, avsedda att genomföra förbud mot detaljhandel vid införsel av gods från frihamn och frilager», med uteslutande dock av förteckningen å föreslagna minimikvantiteter.

I den 15 mars 1913 avgivet underdånigt utlåtande över kommerskollegii förslag har generaltullstyrelsen, med förnålan, att styrelsen icke ansett sig böra till prövning upptaga, huruvida de av kollegium föreslagna bestämmelserna kunde anses innebära de bästa garantierna för uppnående av det avsedda syftet, eller om möjligen bestämmelser i detta ämne lämpligare borde grundas på andra principer, utan endast sökt pröva, huruvida ifråga om den blivande tillämpningen av bestämmelserna, sådana de av kommerskollegium formulerats, från tullverkets synpunkt kunde mot bestämmelserna i ett eller annat avseende finnas anledning till anmärkning, anført följande:

»Beträffande tilläggen till § 14 i förordningen om frihamn och § 15 i förordningen om frilager angående förbud mot utställande och utbredande av varor, torde båda böra erhålla samma ordalydelse, som givits det förstnämnda. Genom ordet 'eljest' synes nämligen förbudet mot varors utbredande mera tydligt hänföras till förbudet mot utställande, som bäst uttrycker avsikten med bestämmelsen, nämligen att förbjuda sådana anstalter, som tyda på detaljhandel. Bestämmelserna kunna naturligen ej avse förbud att på anhållan för en kund förevisa å lagret befintliga varor, även om för sådant ändamål varan behöver 'utbredas' inför kunden.

I § 19 mom. 4 av förordningen om frilager, sådant detta moment föreslagits av kommerskollegium synes böra i stället för ordet 'införas' användas det i samma paragraf i allmänhet begagnade ordet 'uttagas' och läser uttrycket i fråga böra fullständigas med orden 'för införsel i landet'.

Det av kommerskollegium föreslagna tillägget till § 15 i generaltullstyrelsens underdåniga förslag till kungörelse med bestämmelser angående varors intagning å samt uttagning från frilager har angivits gälla även de fall, som avses i § 11 av samma kungörelseförslag. Med avseende härå vill styrelsen erinra, att sistnämnda paragraf avser jämväl försändning från frilager till annan stad av vara, vilken därifrån skall utföras till utrikes ort. Då för dylikt fall sådan försäkran av godsägare, som i tillägget omförmäles, icke kan ifrågakomma, torde tillägget böra erhålla en härav betingad ändrad avfattning, exempelvis följande:

'I de fall, som avses i denna paragraf och i § 14, samt då sådant gods, som i § 11 omförmäles, i bestämmelseorten angives till nederlag eller förtullning, skall godsets ägare — — — liknande slag.'

Vad kommerskollegium i detta sammanhang anført rörande de närmare bestämmelserna i fråga om fartygs- och godstrafiken till och från frihamn, som Kungl. Maj:t jämlikt frihamnsförordningens § 8 kan komma att utfärda, torde böra bliva föremål för prövning först i sammanhang med behandlingen av generaltullstyrelsens den 29 maj 1908 avgivna förslag till sådana bestämmelser. Då styrelsen anser, att den slutliga formule-

ringen av dessa bestämmelser lämpligen bör stödjas på erfarenhet av bestämmelserna rörande frilager, har styrelsen funnit sig icke nu böra avgiva något yttrande i detta ämne, under antagande, att detsamma icke bör på nytt upptagas förr än frågan om inrättande i Sverige av frihamn framkommit i mera bestämd form.

I övrigt har styrelsen icke funnit anledning till något särskilt yttrande.»

*Lantbruks-
styrelsen.*

Sedan lantbruksstyrelsen anbefallts att yttra sig över kommerskollegii ifrågavarande förslag till åtgärder att förhindra detaljhandel inom frihamn och frilager i vad förslaget rörde spannmål, har nämnda styrelse i utlåtande den 14 nästlidna mars förklarat sig icke hava något att erinra mot förslaget i sagda avseende.

*Departements-
chefen.*

Den redogörelse jag nu lämnat för ärendets tidigare behandling torde med tillräcklig tydlighet utvisa, att frågan om skapande av garantier för genomförande av förbudet mot detaljhandel inom frihamnar och frilager är av synnerligen svårlöst beskaffenhet. Icke minst beror detta på att de mest vittgående skiljaktigheter mellan uppfattningarna hos de personer, vilka till följd av sin ställning och verksamhet böra anses såsom sakkunniga på området, förefinnas med hänsyn till de inom riksdagen uttalade farhågorna för blivande försök till missbruk av frihamns- och frilagersinstitutionerna i den riktning, varom här är fråga. Orsaken till den rådande ovissheten är givetvis i första hand den, att man i detta fall icke äger någon tidigare erfarenhet att bygga på, då förhållandena utomlands på de platser, där dylika institutioner finnas inrättade, torde vara så pass olika de svenska, att de erfarenheter man där gjort icke utan vidare kunna överflyttas på svenska förhållanden.

Med hänsyn å ena sidan till de svårigheter, som sålunda yppat sig vid försöken att finna en tillfredsställande lösning av frågan i den av riksdagen antydda riktning och ej minst till de av kommerskollegium med styrka framhävda betänkligheterna mot att redan nu införa mera ingående restriktioner i fråga om frihamns- och frilagersinstitutionernas användning, samt å den andra sidan till att några längre framskridna planer på inrättande av frihamnar eller frilager först under senaste tid låtit sig avhöra, har något förslag i saken icke tidigare ansetts böra föreläggas Eders Kungl. Maj:t. Den senaste tidens händelser hava emellertid i detta avseende på ett betydelsefullt sätt förändrat sakläget. Utan att närmare ingå på de spörsmål av handelspolitisk natur, till vilka världskriget givit upphov, eller på frågan om vårt lands ställning med hänsyn till varuutbytet mellan våra grannländer inbördes samt mellan dem

och den övriga världen efter kriget, vill jag endast framhålla att den situation, i vilken vårt land vid krigets slut kommer att befinna sig, *kan* komma att bli sådan, att förutsättningarna för drivande av en mera omfattande transithandel bli gynnsammare än man hittills vågat räkna med.

Det blir därför av vikt att snarast möjligt undanröja det hinder för användande av de med vår lagstiftning redan införlivade frihamns- och frilagerinstituten, som riksdagen ansett föreligga i bristen på närmare bestämmelser till tryggnad av detaljhandelsförbudets efterlevnad, och detta så mycket hellre, som vissa nyligen vidtagna åtgärder från kommunalt och enskilt håll i ett par av våra största sjöstäder synas utvisa, att frågan om anläggande av frihamnar numera för deras vidkommande lämnat förberedelsernas stadium. Att tillkomsten av frihamnar, även fränsett den nuvarande situationen, är ett önskemål, ej endast ur export- och transithandelns utan ock ur den svenska exportindustriens och den utrikes sjöfartens synpunkt, torde vara tämligen allmänt erkänt även å de håll, där man ställer sig mera tvivlande till frilagersinstitutionens värde för vårt näringsliv. Det framgår emellertid av de uttalanden, som från i frågan intresserat håll gjorts, att ett antagande av mera vittgående inskränkningar i rätten till användning av frihamnar — till och med ett fastställande av minimikvantiteter för införseln från frihamnarna till tullinlandet — anses komma att inverka ogynnsamt på utsikten att få till stånd en svensk frihamn och möjligen omintetgöra eller åtminstone avsevärt fördröja realiserandet av de planer, som för närvarande föreligga. Ett sådant resultat vore enligt min mening beklagligt och bör så vitt ske kan undvikas.

Innan jag övergår till att redogöra för och motivera de förslag, vilka jag har för avsikt att tillstyrka Eders Kungl. Maj:t att för riksdagen framlägga, har jag ansett mig böra till behandling upptaga de uttalanden av mera principiell och teoretisk art, med vilka kommerskollegium inlett sitt utlåtande.

Kollegium har till en början efter att hava lämnat en definition på begreppet detaljhandel, sökt utreda, för vilket ändamål det i frihamns- och frilagersförordningarna givna förbudet mot detaljhandel tillkommit, och därvid kommit till det resultat, att förbudet avsett att skydda den inhemska detaljhandelns intressen, men att däremot hänsynen till industriens krav icke ursprungligen, åtminstone icke medvetet eller erkänt, varit medverkande vid förbudets upptagande uti ifrågavarande lagstiftning; först senare hade yrkanden framställts på ett utarbetande av de närmare bestämmelserna under direkt hänsynstagande till de industriella intressena. Denna uppfattning är, vill det synas mig, fullständigt riktig för vad angår frågans tidigare behandling, d. v. s. före och vid 1907 års riksdag, då förslaget till frihamnsförordning vann riks-

dagens godkännande. Förbudet härrör, såsom kollegium framhållit, från frilagers- och frihamnskommitténs förslag, och torde av kommittén hämtats ur utländsk lagstiftning, närmast väl den för Hamburg gällande. Att förbudet här icke kan avse annat än att förhindra en med de inhemska detaljhandlarnes rörelse konkurrerande öppen utminuteri av varor inom frihamnen är fullkomligt klart med hänsyn till innehållet i de av kollegium åberopade bestämmelserna för Hamburgs frihamn. Något annat torde säkerligen icke heller av den svenska kommittén avsetts. Däremot hade under den tid, som förflöt innan statsmakterna, år 1912, antogo en förordning om frilager, samt vid detta års riksdag de industriella synpunkterna på saken redan gjorts gällande i så stor utsträckning, att det i frilagersförordningen upptagna förbudet knappast kan anses hava tillkommit utan hänsyn till dem.

Huru härmed än må förhålla sig, synes det mig uppenbart, att industriens krav icke utan vidare kan avvisas. Min företrädare i ämbetet har också, sedan kommerskollegii och generaltullstyrelsens utlåtanden på sin tid inkommit, genom sakkunniga personer låtit införskaffa ytterligare utredning i saken, företrädesvis genom förfrågningar hos och förhandlingar med representanter för olika industrigrenar ävensom för gross- och detaljhandeln. Undersökningen har givetvis kommit att koncentrera sig om spörsmålet kvantitetsbestämmelser eller icke. Det har dock icke heller på denna väg varit möjligt att komma till något resultat. Det har visat sig, att mellan industrirepresentanterna inbördes, ja, till och med mellan företrädare för en och samma industrigren, råda meningsskiljaktigheter i förevarande avseende. Medan man på vissa håll förklarar sig anse minimikvantiteterna nödvändiga för att förhindra utländska varuhus att från frilagren igångsätta en för den inhemska produktionen ödesdiger maskerad detaljhandel genom bulvaner inom tullinlandet, har man från andra håll utdömt detta slag av restriktioner såsom värdelösa för industrien på samma gång som skadliga för handeln. Att träffa ett val mellan dessa båda ståndpunkter har visat sig förenat med stora svårigheter. Det torde emellertid kunna uttalas såsom ett sammanfattande omdöme, att de, som uttalat sig för införande av kvantitetsbestämmelser, snarare synas syfta till att på denna väg försvaga verkningarna av frilagren på det inhemska näringslivet över huvud och till att förläna dessa bestämmelser en vida större räckvidd än att blott och bart vara ett stöd för tullpersonalen vid kontrollen över att detaljhandelsförbudet icke överträdes genom försändande av för små varupartier över tullgränsen. Skola de önskemål, med vilka man i flera fall motiverat kravet på kvantitetsbestämmelser, kunna realiseras, då tarvas det, synes det mig, vida större kvantiteter än de av majoriteten bland de av kom-

merskollegium anlitate sakkunniga föreslagna. Men att sådana icke vore förenliga med affärslivets krav på praktiska eller ändamålsenliga anordningar, torde av den förebragta utredningen hava ådagalagts. Det har visserligen anförts, att frihamn- och frilager vore avsedda uteslutande för transithandeln och icke såsom upplagsplatser för varor, vilka skola införas till Sverige, men det torde icke kunna undgås, att man i vårt land, åtminstone till en början, icke kan räkna med en särskild kategori av köpmän arbetande allenast inom transithandeln område, utan att sistnämnda slag av affärer i allmänhet kommer att drivas av personer, vilka samtidigt syssla med importhandel.

Emellertid bör framhållas, att, även om de krav på effektivt skydd för den inhemska tillverkningen, som legat under yrkandena på införandet av kvantitetsbestämmelser, tidigare icke saknat fog, lära dock med den år 1911 genomförda revisionen av tulltaxan förhållandena på hithörande område numera vara i allmänhet så ändrade, att det icke är påkallat att åt de generella bestämmelser, som nu böra fastställas, giva någon slags karaktär av extra tullskydd.

De omständigheter och hänsyn, för vilka jag nu redogjort, hava hos mig grundlagt den uppfattningen, att ett stadgande om minimikvantiteter för införsel från frihamn eller frilager såsom ett skydd för den inhemska produktionen i dess helhet icke bör ifrågakomma. Skola dylika bestämmelser med hänsyn till någon industrigren kunna försvara sin plats, så kan det, såsom även kommerskollegium antytt, endast vara under den förutsättningen, att erfarenheten visat, att just denna industrigren på grund av för densamma egenartade förhållanden är på en gång så känslig för konkurrens och i så hög grad hotad därav, att alldeles särskilda åtgärder äro av nöden för dess skyddande. Endast framtiden torde kunna utvisa, huruvida sådana omständigheter föreligga med hänsyn till någon industri.

I allt väsentligt har jag därför ansett mig böra ansluta mig till de förslag kommerskollegium avgivit rörande åtgärder för tryggande av detaljhandelsförbudets efterlevnad. Den ur principiell synpunkt viktigaste nya författningsföreskriften skulle då bli den, som av kollegium föreslagits till införande i frihamns- och frilagersförordningarnas § 19, och genom vilken kollegium avsett att undanröja den överklagade bristen på en definition av begreppet detaljhandel. Den anmärkningen ligger visserligen här nära till hands, och har icke heller av kommerskollegium förbisetts, att det skydd nämnda föreskrift skänker så till vida är tämligen illusoriskt, att en privatperson endast genom att såsom mellanhand använda en »näringsidkare, som driver handel med eller eljest i sin rörelse använder» en viss vara, skulle bli i tillfälle att från frihamn eller frilager förskaffa sig densamma i så

stor eller så liten myckenhet han önskar. Trots detta, och om också den praktiska betydelsen av denna föreskrift i och för sig kan antagas vara skärligen ringa, bör densamma dock enligt mitt förmenande införas i ifrågavarande lagstiftning, där saknaden av en formell definition på detaljhandel onekligen utgjort en lucka.

Ur praktisk synpunkt sett torde emellertid de övriga åtgärder kollegium föreslagit komma att visa sig betydligt mera effektiva. Detta gäller till en början om det ifrågasatta förbudet mot utställande eller utbredande, d. v. s. mot vidtagande, i frihamn eller frilager, av sådana yttre åtgärder, som kunna anses som förberedelser eller inbjudningar till detaljhandel i betydelsen av direkta konsumentinköp. Men framför allt av vikt torde dock vara att såsom med kollegii förslag till ändring av § 13 i frilagersförordningen avses, söka skapa garantier för att den förmån som innefattas i rätten att upplägga varor inom resp. område icke kommer att åtnjutas av annan än person, som härför bör anses fullt kvalificerad, att sålunda lägga kontrollen på den *subjektiva* sidan samt att för den prövning av vederbörandes hela affärsverksamhet, som bör föregå lämnandet av tillstånd till användande av resp. institution, anlita de berörda näringarnas egna sammanslutningar. I den prövning av ansökningarna, som enligt förslaget skall verkställas av handelskammare eller annan näringsrepresentation, kommer, föreställer jag mig, den frågan, huruvida det med ledning av vad som är känt rörande sökandens person och affärsförhållanden kan antagas, att han verkligen har för avsikt att driva transithandel, att spela en betydande roll. Emellertid är jag av den bestämda uppfattning att vad kollegium sålunda föreslagit för frilagrens vidkommande även bör gälla för frihamnarna, även om, såsom kollegium framhållit, en dylik föreskrift skulle anses teoretiskt mindre väl förenlig med frihamnens karaktär. Jag har alltså ansett mig böra föreslå en för ändamålet erforderlig förändring av § 13 i frihamnsförordningen, som emellertid torde böra innehålla ett uttryckligt undantag för den mera tillfälliga uppläggning av varor inom frihamnar, vilken måste förekomma, därest dessa skola kunna fylla sin naturliga uppgift såsom utgångspunkter för landets stora ångfartygslinjer. Närmare föreskrifter härom torde böra intagas i de bestämmelser om godstrafiken till och från frihamn, som Eders Kungl. Maj:t jämlikt § 8 i frihamnsförordningen torde komma att utfärda. I sistnämnda bestämmelser synes även böra ingå ett stadgande i huvudsak överensstämmande med det av kommerskollegium med avseende å frilager föreslagna rörande försäkran av varuägaren å anvisningsinlagan därom, att den till införsel i tullinlandet angivna varan icke är avsedd för annan än sådan näringsidkare, som jämlikt den föreslagna nya lydelsen av § 19 i frihamnsförordningen skall vara berättigad

att införa sådan vara. Motsvarande föreskrift för frilager bör intagas i kungörelsen den 28 november 1913 med bestämmelser angående varors intagning å samt uttagning från frilager.

Det torde emellertid kunna ifrågasättas, huruvida icke någon ytterligare bestämmelse till förhindrande av detaljhandel är behövlig. Kommerskollegium har med tanke på befarat missbruk av frihamns- och frilagerinstitutionerna från sådana utländska firmors sida, som skulle vilja hålla lager av överskottsvaror för försäljning till Sverige och sedan hemföra vad som ej avyttrades, framfört till övervägande förslaget att förbjuda återutförsel av vara från frihamn eller frilager till produktions- eller inköpslandet. För egen del kan jag dock icke ansluta mig till detta förslag. Däremot synes det mig vara välbetänkt, att i syfte att säkerställa sig mot dylika eller liknande missbruk det i respektive förordningar — med plats lämpligen i § 13 — införas en bestämmelse av den innebörd, att den, åt vilken upplåtes byggnad, magasinsrum eller upplagsplats inom frihamn eller frilager, skall vara skyldig underkasta sig de närmare bestämmelser, som må kunna vid upplåtelsen eller sedermera av Konungen meddelas till förekommande av detaljhandel eller utställande eller utbredande av varor.

De av generaltullstyrelsen förordade jämkningarna torde böra vidtagas i kommerskollegii förslag, vilket jämväl i övrigt utöver vad som påkallas av det ovan sagda underkastats någon redaktionell bearbetning.

Sedan föredragande departementschefen härefter uppläst inom finansdepartementet, i enlighet med vad departementschefen nu anfört, utarbetade förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 13, 14 och 19 i förordningen den 15 november 1907 om frihamn och förordning om ändrad lydelse av §§ 13, 15 och 19 i förordningen den 20 december 1912 om frilager, hemställde departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen antaga samma förslag.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition till riksdagen avlåtas av den lydelse bilagan litt. vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

G. Hultman.

Förslag.

Kungl. Maj:ts nådiga förordning om frihamn den 15 november 1907.

§ 14.

Inom — — — — — varor; och må ej heller varor utställas eller
 eljest öppet utbredas.
 Dock — — — — — föreskrivas.

§ 19.

1. Förtullning — — — — — rum.
2. Varor — — — — — tullavgift.
3. Inom frihamn upplagd vara må icke därifrån införas av annan än sådan
 näringsidkare, som driver handel med eller eljest i sin rörelse använder varor av
 samma eller liknande slag.

Kungl. Maj:ts nådiga förordning om frilager den 20 december 1912.

§ 13.

Inom — — — — — godkännandet.
 Före ärendets avgörande skall Generaltullstyrelsen över ansökningen in-
 hämta yttrande av vederbörande tullmyndighet ävensom av handelskammare eller
 efter omständigheterna, annan sammanslutning av representanter för handeln och
 för industrien eller ock av vederbörande kommunala myndigheter.
 Om — — — — — erinra.

§ 15.

Inom — — — — — varor, och må ej heller varor utställas eller
 öppet utbredas.

§ 19.

1. Gods — — — — — disposition.
 2. Förtullning — — — — — rum.
 3. Varor — — — — — tullavgift.
 4. Från frilager må vara icke införas av annan än sådan näringsidkare, som driver handel med eller eljest i sin rörelse använder varor av samma eller liknande slag.
-

Förslaget till kungörelse med bestämmelser angående varors intagning å samt uttagning från frilager.

§ 15.

Uttages — — — — — avlämnade, avföras från frilagret.

I de fall som i denna paragraf samt §§ 11 och 14 avses skall godsets ägare å anvisningsinlagan teckna på tro och heder avgiven försäkran, att godset icke är avsett för annan än sådan näringsidkare, som driver handel med eller eljest i sin rörelse använder gods av samma eller liknande slag.

Bil. 2.

**Förslag till bestämmelser, avsedda att genomföra förbud mot detaljhandel
vid införsel av gods från frihamn och frilager.**

a) Försäljning av vara från frihamn eller frilager må ske endast till köpmän eller yrkesidkare, som driva rörelse i eller med användande av samma vara, börande lagerinnehavaren å den angivningsinläga, som till tullförvaltningen avlämnas vid införsel från frihamn eller frilager, på tro och heder försäkra, att varan icke är direkt från frihamn eller frilager försåld till privatpersoner.

b) Utan hinder av ovan upptagna bestämmelser få sådana varor, som inom åtta dagar, räknat från fartygets eller järnvägsvagnens ankomstdag, överlämnas i tullverkets vård och angivas till förtullning, transitförsändning eller uppläggning å lager enligt § 18 mom. 2, från frihamn uttagas.

c) Beträffande sådant gods, som under b) sägs, skall ankomstdagen å tullinlagan av varuägaren utsättas samt styrkas av frihamnens föreståndare. Rörande resgods och paketpost äger generaltullstyrelsen meddela särskilda föreskrifter.

d) Därest varuägaren oaktat överlämnande och angivning enligt c) ej förtullar, transiterar eller upplägger varan, gälla tillämpliga bestämmelser, i vederbörande författningar, rörande infört utländskt gods.

e) Införsel från frihamn eller frilager må icke äga rum i mindre kvantiteter, än i nedanstående förteckning upptagas, dock att generaltullstyrelsen må äga besluta, huruvida uttagning från frihamn eller frilager i särskilda undantagsfall kan beviljas även för mindre kvantiteter.